

**Сценарій показу лицарської та придворної моди в рамках проекту
"Лицарство - братерство. Лицарський похід за спільне польсько-українське
майбутнє".**

Загальна мета всіх показів - навчати через гру.

Основна мета: цілісний та всесторонній розвиток учасників та їхньої позиції бути відкритими для світу, вивчаючи історію.

Завдання проекту:

- здобути знання з середньовічної історії;
- ознайомитися з принципами лицарського кодексу, його універсальністю та позачасовістю;
- розвиток здібностей та інтересів;
- навчання вмінню вирішувати практичні завдання в команді;
- подолання ментальних, мовних та культурних бар'єрів через групову роботу.

1. Підготовчий етап:

- підбір музики та її адаптація до показу;
- відбір 24 моделей;
- самостійне опрацювання композиції дефіле та елементів придворного танцю;
- репетиції.

2. Вихідні дані:

- 24 моделі (дівчата та хлопці з Польщі та України)
- місце проведення: руїни замку / гребля в Недзїці
- музика: середньовічна, перероблена в сучасній версії
- костюми: запозичені з Будинку культури "Замек" у Кожухові, Любуського театру в Зеленій Гурі, "Ательє Любуське" в Отині, Івано-Франківського національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка та Центру дитячої творчості в Івано-Франківську.

3. Хід показу:

- слово герольда (оголошення про подію)

"Пані та панове, ми перед Вами

покажемо нині щось небувале.
Хоч на хвилинку спішіть до нас зараз,
нехай очі тішаться нашим показом!
Для великих і малих,
гостей, друзів, подорожніх,
для прогулянок і гри,
знайдете вбрання до пари".

(Karlińska A.: *Letni pokaz mody - scenariusz zakończenia przedszkola dla 5-latków*. Dostępny w WWW: <https://www.edukacja.edux.pl/p-45051-letni-pokaz-mody-scenariusz-zakonczenia.php>)

- під замком (на греблі) з відповідною музикою, на червоних доріжках презентація трьох аранжувань, моди та костюмів у композиції з елементами придворного танцю;

На показі були представлені основні модні тенденції з XI по XV століття. Хлопці демонстрували чоловічі костюми. Дівчата продемонстрували клиновидні сукні з рукавами різної форми з вовни, льону або флісу рудого, червоного, зеленого і сапфірового, фіолетового, коричневого кольорів, а також верхні сукні, без рукавів і з глибокими розрізами з боків, і синю бургундську сукню. Увагу глядачів привернули дамські зачіски та типові для того часу головні убори, такі як сідельний ковпак, очіпок та сітки, оздоблені перлами. Під час показу було представлено оздоблення суконь - вишивка, гудзики, ластовиця та пояси. Показ супроводжувався сучасною музикою, стилізованою під середньовіччя, яку підготували учасники проекту. В одному з виходів учні продемонстрували елементи середньовічного придворного танцю та поклони за етикетом.

- час близько 10 хвилин.

4. Фінал:

- презентація проекту з фінальною композицією (відповідне 5-хвилинне закриття)
- подяка партнерам, учасникам та гостям.

5. Бібліографія:

Budzyńska A., Olech-Michałowska K.: *Trendy i owędy, czyli czego nie wiedzieliście o modzie, a chcielibyście wiedzieć*. Egmont Polska, 2016. ISBN: 978832810569.

Fogg M., Steele V.: *Historia mody*. Arkady, 2022. ISBN 9788321351568.

Karlińska A.: Letni pokaz mody - scenariusz zakończenia przedszkola dla 5-latków. Dostępny w WWW: <https://www.edukacja.edux.pl/p-45051-letni-pokaz-mody-scenariusz-zakonczenia.php>

https://medieval-market.com/pl/ubiory_kobiece.php

https://medieval-market.com/pl/ubiory_meskie.php

Додаток No 1. Костюми, використані у виставі

SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA ZIELONA NR 1

- ✓ - zielona suknia wierzchnia
- ✓ - biała suknia spodnia
- ✓ - zielony pasek
- ✓ - zielona sakiewka
- ✓ - czerwony kaptur z guzikami

SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA BRĄZOWA NR 2

- ✓ - brązowa suknia wierzchnia
- ✓ - biała suknia spodnia
- ✓ - brązowy kaptur

**SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
GRANATOCZERWONA NR 4**
 granatoczerwona suknia wierzchnia
 jaszczoczerwony kaptur
 czarny pasek

**SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
CZERWONA NR 6**
 ✓ - czerwona suknia wierzchnia
 ✓ - jasnozielona suknia spodnia
 ✓ - nakrycie głowy
 ✓ - dwa welony prostokątne

**SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
GRANATOWA NR 9**
 ✓ - granatowa suknia wierzchnia
 ✓ - biała suknia spodnia
 ✓ - czerwony kaptur

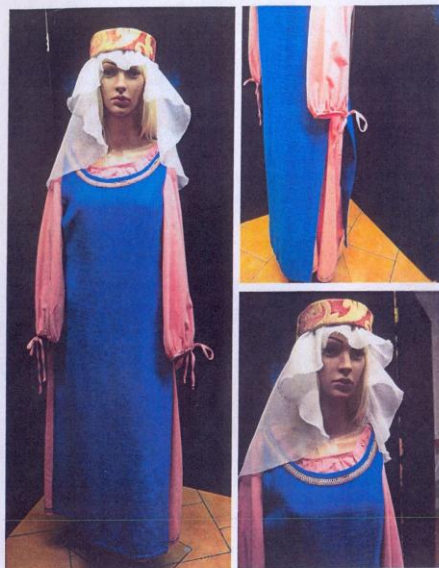

**SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
BŁĘKITNA NR 11**
 ✓ - błękitna suknia wierzchnia
 ✓ - biała suknia spodnia
 ✓ - nakrycie głowy
 ✓ - biały, okrągły welon

👁️ **SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
MIĘTOWA NR 12**

- ✓ - miętowa suknia wierzchnia bez rękawów
- ✓ - błękitna suknia spodnia
- ✓ - chusta na głowę ✓

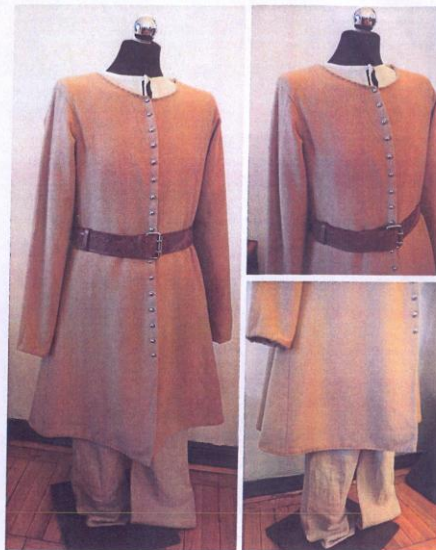
👁️ **SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
NIEBIESKA NR 13**

- ✓ - niebieska suknia wierzchnia bez rękawów
- ✓ - różowa suknia spodnia
- ✓ - nakrycie na głowę
- ✓ - owalny welon

👁️ **TUNIKA ŚREDNIOWIECZNA MĘSKA
ZIELONA NR 16**

- ✓ - zielona tunika
- ✓ - nakrycie głowy
- ✓ - skórzany pas

👁️ **TUNIKA ŚREDNIOWIECZNA MĘSKA
MIODOWA NR 17**

- ✓ - miodowa tunika
- ✓ - koszula spodnia
- ✓ - skórzany pas
- ✓ - lniane spodnie

TUNIKA ŚREDNIOWIECZNA MĘSKA NIEBIESKO-SZARA NR 19

- niebiesko-szara tunika, krótka - ~~4~~¹ szt.
- nakrycie głowy - ~~8~~¹ szt.
- skórzany pas - ~~4~~¹ szt.
- skórzane buty - ~~7~~¹ par
- czepek męski - ~~4~~¹ szt.

1p.

○ **SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA
POMARAŃCZOWA NR 20**

- ✓ - pomarańczowa suknia wierzchnia
- ✓ - biała suknia spodnia
- ✓ - nakrycie głowy
- ✓ - owalny welon

○ **SUKNIA ŚREDNIOWIECZNA Z KAMIZELKĄ
CZERWONA NR 21**

- ✓ - czerwona suknia spodnia
- ✓ - brązowa kamizelka
- ✓ - walek z welonem

○ **TUNIKA ŚREDNIOWIECZNA MĘSKA
TURKUSOWA NR 22**

- ✓ - turkusowa tunika
- ✓ - nakrycie głowy
- ✓ - skórzany pas

+ jasne buty

○ **TUNIKA ŚREDNIOWIECZNA MĘSKA
NIEBIESKO-SZARA NR 18**

- ✓ - niebiesko-szara tunika, długa
- ✓ - nakrycie głowy
- ✓ - skórzany pas
- ✓ - skórzane buty
- ✓ - czepek męski

1p.

Додаток 2. Опис середньовічних костюмів

(опис взято з сайту: https://medieval-market.com/pl/ubiory_kobiece.php
https://medieval-market.com/pl/ubiory_meskie.php)

Протягом століть мода сильно змінилася. Мало тут вплив багато факторів, таких як соціальні статути, історичні події, географічне положення, розвиток технологій і навіть розвиток медицини. Одяг був створений для захисту від холоду чи дощу, а з часом став маркером соціального статусу. Середньовіччя було підпорядковане християнській релігії. З цієї причини жінки повинні були одягатися скромно і помірно. З іншого боку, внаслідок хрестових походів Європа потрапила під вплив арабської культури. Були завезені нові тканини, які вподобала європейська аристократія - квіткові візерунки, екзотичні головні убори, багато декоровані тканини і різнокольорові костюми.

Середньовічні жіночі костюми

I. Нижня білизна

Середньовічна спідня білизна була покликана ізолювати тіло від верхнього одягу (вовняного). Білизна була єдиним предметом одягу, який регулярно прали. Зазвичай її виготовляли з льону, для заможніших - з шовку, а в пізньосередньовічний період також з бавовни. Це був основний і незамінний елемент середньовічного одягу, а жіноча білизна складалася з довгої сорочки .

II. Спідній (натільний) одяг

Разом з натільною білизною спідній одяг становив основу вбрання. Його носили всі, і єдиними відмінностями в його зовнішньому вигляді були якість крою та матеріал, що залежало від статусу власника. Спідній одяг був практичним і зручним, оскільки в основному використовувався для домашнього вжитку та під час роботи. Середньовічна спідна сукня в першу чергу призначена для повсякденного використання в середньовічному побуті.

1. Цю середньовічну жіночу сукню можна зав'язати навколо тулуба спереду, характеризується короткими рукавами.

Особливості:

- практичний короткий рукав, зручний у спекотні дні;
- зручна, надійна зав'язка навколо тулуба спереду;
- сукня приталена по фігурі.

2. Інша версія має довгі рукави і зав'язується з боків.

Особливості:

- практичний, довгий рукав для захисту від спеки та дощу;
- зручні, надійні зав'язки по боках;
- крій сукні приталений.

3. Кокетка проста (пряма) приталена і розширена від стегон ластовицями.

Особливості:

- довгий рукав;
- зручна, надійна зав'язка спереду;
- сукня щільно приталена.

Сукню кокетку слід доповнювати додатковими аксесуарами, насамперед середньовічним поясом.

III. Верхній одяг

Верхній одяг був третім і найбільш помітним шаром одягу. Цей одяг виконував захисну та репрезентативну функцію (вказував на соціальний статус власника). Дуже довгий, вільний одяг з дуже об'ємними рукавами використовували переважно представники вищих верств населення. Характерною особливістю верхнього одягу є велика кількість форм, в яких він побутував. Серед верхнього одягу можна зустріти: сюртук (XIII, XIV ст.), котарду, халат, каптан, мантию та інші варіації вищезгаданих форм, які важко віднести до якоїсь однієї з перелічених категорій.

1 Коттарді - модний одяг XIV століття, що застібався на гудзики спереду та на передпліччях. Іноді на рукаві коттарді мали прикрасу (тіппет). Жіночі коттарді були дуже схожі за формою на чоловічу версію.

2. Гуппеланда (також відома як пеланда, чіоппа або джоппа) - середньовічний репрезентативний верхній одяг з рюшами та пишними рукавами. Це середньовічне вбрання одягали через голову і застібали на шії. Гуппеланда (houppelande) - представницький середньовічний верхній одяг, який носили з другої половини XIV до середини XV століття. Цей тип середньовічної кіопи носили як чоловіки, так і жінки. Пеланда характеризувалася мішкуватими рукавами та високим коміром. Жінки підперізували її під грудьми, а чоловіки - на талії. Довжина жіночої пеланди завжди

була до землі, хоча можна знайти джерела, де пеланда мала шлейф. Чоловіча пеланда могла бути коротшою і сягати коліна.

3. Robe (фр. robe - "сукня") - це одяг, зазвичай довгий і об'ємний, який має більше утилітарні, ніж придворні характеристики. Складена жіноча сукня зі злегка мішкуватими рукавами та V-подібним вирізом з'явилася в середині XV століття.

4. Бургундська сукня - це придворна сукня вільного крою з облягаючими рукавами, що перекривали кисті рук. Виріз горловини являв собою глибокий V-подібний виріз, закруглений ззаду. Сукня застібалася поясом під грудьми. На декольте, рукавах та по низу сукні - вовняна кайма контрастного кольору.

5. Плащ виконував як захисну функцію, так і - пошитий з якісних матеріалів - репрезентативну. Їх кроїли з кола або з його частин, залежно від статусу та заможності власника.

IV. Головні убори

Головний убір - важливий елемент одягу. Як і верхній одяг, він говорив про соціальний статус, а також про сімейний стан у випадку з жінками. У середньовічному живописі ми майже не зустрічаємо зображень постатей без головних уборів. До середньовічних головних уборів належать: шапки, капелюхи, чепці, капюшони, хустки та інші.

V. Взуття в Середньовіччі

Слід пам'ятати, що міцне середньовічне взуття часто було своєрідною розкішшю. Однак варто зазначити, що саме в середньовічний період історичне взуття пережило свій найбільший розквіт. Воно стало більш різноманітним і, крім того, з'явилися перші підбори. На взуття в середньовіччі також почали дивитися не тільки з точки зору його практичності, але і з точки зору моди. Кінчики черевиків навмисно подовжували і закручували, щоб надати йому більш витонченого вигляду. Залежно від статків власника, середньовічне взуття могло бути оздоблене по-різному. Залежно від індивідуальних потреб, смаків і статусу, середньовічне взуття могло значно відрізнятися. Лицарі, які часто подорожували, полюбляли міцні високі чоботи, що краще захищали тіло. Для щоденного використання цілком підходили невисокі чоботи до кісточки або вище неї.

Середньовічні чоловічі костюми

VI. Нижня білизна

Середньовічна спідня білизна була покликана ізолювати тіло від верхнього одягу (вовняного). Білизна була єдиним предметом одягу, який регулярно прали. Зазвичай її виготовляли з льону, для заможніших - з шовку, а в пізньосередньовічний період також з бавовни. Це основний і незамінний елемент середньовічного одягу. Середньовічна чоловіча спідня білизна складалася з сорочки (камзола) і кальсонів (бракка), а іноді ще й з пояса, який називався гачником.

VII. Натільна (спідня) білизна

Разом з натільною білизною основу одягу складали штани. Їх носили всі, і єдиними відмінностями в їхньому зовнішньому вигляді були якість крою та матеріал, залежно від статусу власника. Спідній одяг був практичним і зручним, оскільки в основному використовувався для домашнього вжитку та під час роботи.

Середньовічний чоловічий спідній одяг включав гетри (або штани в пізніший період), дублет (жупани), котту.

1. Котта - чоловічий одяг вільного крою, з розрізом спереду і ззаду, з довгими рукавами, довжиною до середини ікри. Його носили в XIII та на початку XIV століть.
2. Дублет, ймовірно, походить від військового одягу. Дублет носили під верхнім одягом, хоча в деяких ситуаціях, таких, як військові експедиції або робота, його можна було носити без верхнього одягу. Крій дублета був приталений. Однією з основних функцій дублета була підтримка ногавиць.
3. Штанами також можна назвати зшиті гетри з додатковим запахом. Їх виготовляли з товстого і еластичного вовняного матеріалу, тому вони ідеально облягали ноги, підкреслюючи силует, а також були досить високими - сягали стегон.
4. Поширеним елементом пізньосередньовічного костюма був жилет, підв'язаний спереду трьома тканими зав'язками. Він не мав коміра, а на спині мав V-подібний виріз горловини. Ліф за довжиною та кроєм нагадував пізній дублет і, як і він, мав кокетку з отворами для кріплення поножів або гачника. Цей середньовічний одяг найчастіше носили робітники, поєднуючи його з сорочкою із закоченими рукавами. Пізніше він став основним одягом для дам епохи Відродження та заможних придворних.
5. У середньовічний період покриття ніг набуло форми окремих поножів або штанів (які увійшли у вжиток на початку XV ст.). Ця частина одягу облягала тіло і закривала принаймні нижню частину ніг. Жінки носили короткі поножі (ногавиці), які підв'язували підв'язкою нижче коліна. Поножі (штани) могли бути на всю ступню або лише на халяву (така форма була поширена серед бідніших верств населення). Поножі підв'язували до дублета.

VIII. Верхній одяг

Верхній одяг був третім і найбільш помітним шаром одягу. Цей одяг виконував захисну та репрезентативну функцію (вказував на соціальний статус власника). Дуже довгий, вільний одяг з дуже об'ємними рукавами використовували переважно представники вищих верств населення. Характерною особливістю верхнього одягу є велика кількість форм, в яких він побутував. Серед верхнього одягу можна зустріти: сюртук (XIII, XIV ст.), котарду, халат, каптан, мантию та інші варіації вищезгаданих форм, які важко віднести до якоїсь однієї з перелічених категорій.

1. Котарді - приталений середньовічний чоловічий верхній одяг. Шийється з чотирьох частин та рукавів. Наші коттарди шийються з вовни на лляній підкладці. Застібаються на гудзики спереду та на передпліччях. Коттарді одягали поверх дублету як верхній, представницький шар чоловічого середньовічного вбрання. Поверх коттарді міг одягатися плащ, рідше - капюшон.

2. Довгий вовняний середньовічний плащ був розроблений для того, щоб поєднувати невелику вагу з високою мобільністю.

3. Гуппеланда (також відома як пеланда, чоппа або джоппа) - старовинний придворний, репрезентативний верхній одяг, ще один важливий приклад середньовічної моди. Наша гуппеланда а grandes assiettes першого типу розширена від талії та має глибоко вшиті відкриті рукави, що є характерною рисою мантії. Цей чоловічий одяг зашнуровується на грудях.

4. Йопула - чоловічий одяг з приталеним ліфом, зшитий з чотирьох частин плюс рукави. Вона довша внизу і розширена ластовицями. На грудях може мати підкладку*. Шийється з вовни на лляній підкладці.

5. Robe (з французької - "сукня") - зазвичай довгий і об'ємний одяг з більш утилітарними, ніж придворними характеристиками. Використовувався у XIV-XV століттях.

6. Сюртук - верхній одяг, що використовувався з XIII до початку XIV століть. В іконографії зазвичай не підперезувався поясом. Верхній дорожній одяг з капюшоном, широкими довгими рукавами з розрізом на лікті, щоб можна було просунути руку, який одягався через голову. Шийється з вовни на лляній підкладці з капюшоном, який також називався гардекордом.

7. Туніка - це простий одяг, який можна знайти на численних іконографіях, скроєний з 2 основних частин і 4 клинів. Її можна носити як під верхнім одягом, так і самостійно. Одягалася через голову, з коротким розрізом на шії, застібалася на гудзики.

IX. Головні убори

Головні убори є невід'ємним елементом одягу. Як і верхній одяг, вони говорили про соціальний статус, а також про сімейний стан у випадку з жінками. У середньовічному живописі ми майже не зустрічаємо зображень постатей без головних уборів. До середньовічних головних уборів належать: шапки, капелюхи, чепці, капюшони, хустки та інші.

1. Капелюх - придворний головний убір з вовни. Цей середньовічний головний убір складався з товстого циліндра (bourrelet/rondel), хвоста (cornette/liripipe) і вільно звисаючого шматка тканини (cape/patte).

2. Фетровий ковпак Данте мав характерний довгий дзьоб. Верх ковпака був конусоподібним і закривав усю голову та верхню частину вух.

3. Ляна шапочка - головний убір, який використовувався переважно з гігієнічних міркувань. Зав'язували під підборіддям.

4. Чоловічий капюшон з довгим коміром та/або хвостом виготовлявся з вовни. Цей тип головного убору добре поєднувався як з приталеним (гуппеландою, йопулою), так і з більш вільним верхнім одягом (robe). Причини появи такого елемента не зовсім зрозумілі, і його прийнято вважати простим за формою, але яскравим плодом тогочасної моди. Такий хвіст можна було носити вільно за спиною, обмотавши навколо

пояса або перекинувши через плече. Хвіст також мав кілька практичних функцій. Його можна було обмотати навколо голови, що не давало каптуру спадати, а також підвищувало комфорт. Він також дозволяв трансформувати головний убір у яскравий капелюх.

5. Овальна шапка з вовни мала циліндричну форму і покривала верхню частину голови від вух догори. Проста конструкція овальної шапки нагадувала жіночі вовняні капелюшки або токи. Цей головний убір носили переважно чоловіки.

6. Фетровий капелюх чудово підходив для всіх видів робіт, як у приміщенні, так і надворі. З історичних джерел відомо, що цей головний убір носили переважно чоловіки. Фетровий капелюх Ластівка нагадує сидячу ластівку, що й дало йому назву. Він мав злегка підняті боки і коротку приплюснену маківку. Він пасував практично до будь-якого вбрання, наприклад, до голе або вовняної туніки. А для жінок, наприклад, з верхнім платтям або дорожнім сюртуком.

X. Бойовий одяг

Важко уявити спорядження середньовічних зброєносців без відповідного бойового одягу, такого як гамбесон (gambeson, aketon) - товстий стьобаний кафтан під кольчугою. Він забезпечувала більшу амортизацію від ударів, а також слугував для захисту від натирання. Нерідко до них прикріплювали окремі частини обладунків. Іноді гамбесон був єдиним захистом для тих, хто не міг дозволити собі придбати дорогі обладунки. Окрім своїх безперечних захисних переваг, бойовий одяг виконував також репрезентативну функцію та слугував для ідентифікації особи. До бойового одягу належали гамбесон (акетон) нижній і верхній, ватяні поножі, шапки і капюшони, ватяні рукавиці, вапенроки, кольчуги, кунтуші.

XI. Чоловіче взуття

На взуття в середньовіччі також почали дивитися не тільки з точки зору його практичності, але і з точки зору моди. Кінчики черевиків навмисно подовжували і закручували, щоб надати йому більш витонченого вигляду. Залежно від статків власника, середньовічне взуття могло бути оздоблене по-різному. Залежно від індивідуальних потреб, смаків і статусу, середньовічне взуття могло значно відрізнятися. Лицарі, які часто подорожували, полюбляли міцні високі чоботи, що краще захищали тіло. Для щоденного використання цілком підходили невисокі чоботи до кісточки або вище неї.

Акcesуари

Акcesуари та прикраси є важливим завершальним штрихом до вбрання. Модні вимоги до акcesуарів до чоловічого одягу обмежувалися кількома предметами: поясом (який повідомляв про соціальний статус власника - його відсутність вважалася принизливою), торбинками та міхами, рукавичками (у випадку лицарського стану) та різними видами прикрас у вигляді ланцюжків, намиста, перснів, пряжок, застібок та інших подібних акcesуарів.